

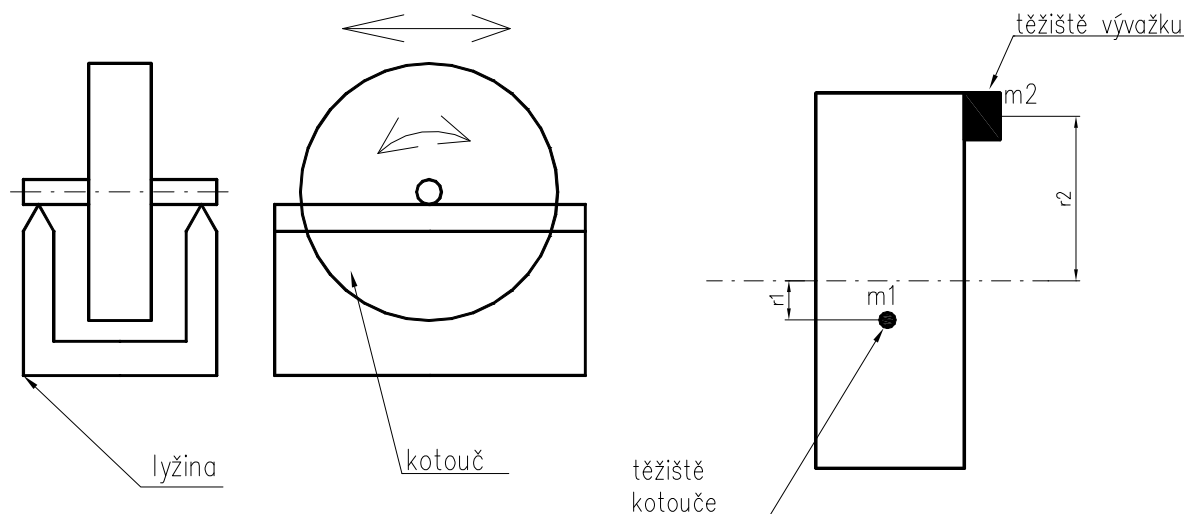
Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, oblast podpory 1.5
Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0129
Název projektu	SŠPU Opava – učebna IT
Typ šablony klíčové aktivity:	V/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji odborných kompetencí žáků středních škol (32 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	KOM IV
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Konstrukční měření IV, 4. ročník.
Sada číslo:	J-06
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	32
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_52_INOVACE_J-06-32
Název vzdělávacího materiálu:	Vyvažování
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Ing. Karel Procházka

Vyvažování

Vlivem nehomogenity materiálu, montážních a výrobních nepřesností vzniká u rotujících součástí takzvaná nevyváženost. Tato nevyváženost se projeví vznikem dynamických sil a momentů. Tyto síly způsobují chvění a vibrace, které dynamicky namáhají hřídele, ložiska, způsobují hlučnost a vibrace celého stroje a podobně. Čím je moment setrvačnosti a zejména otáčky rotující součásti větší, tím je správné vyvážení důležitější. U součásti přesně vyvážené se ztotožňuje hlavní osa setrvačnosti s osou rotace a prochází těžištěm součásti. Vyvažování prakticky provádíme přidáváním závažíček nebo odvrtáváním materiálu. Čím jsou vyšší otáčky, tím je správné vyvážení důležitější.

Statické vyvážení

Statické vyvážení můžeme zkontrolovat například pootáčením součásti na ližinovém přípravku. Při správném vyvážení se součást musí zastavit v libovolné poloze kotouče. Vyvážení provádíme tak, že naproti těžiště přidáme malé závažíčko, takzvaný vývažek. Vyvažujeme vlastně statický moment tíhy kotouče.

$$M = g \cdot m_1 \cdot r_1 - g \cdot m_2 \cdot r_2 = 0$$

Odtud dostaneme hmotnost závažíčka $m_2 = \frac{m_1 \cdot r_1}{r_2}$

m_1 – hmotnost součásti

m_2 – hmotnost vývažku

r_1 – nevyváženost, tedy vzdálenost těžiště součásti od osy rotace

r_2 – vzdálenost vývažku od osy rotace

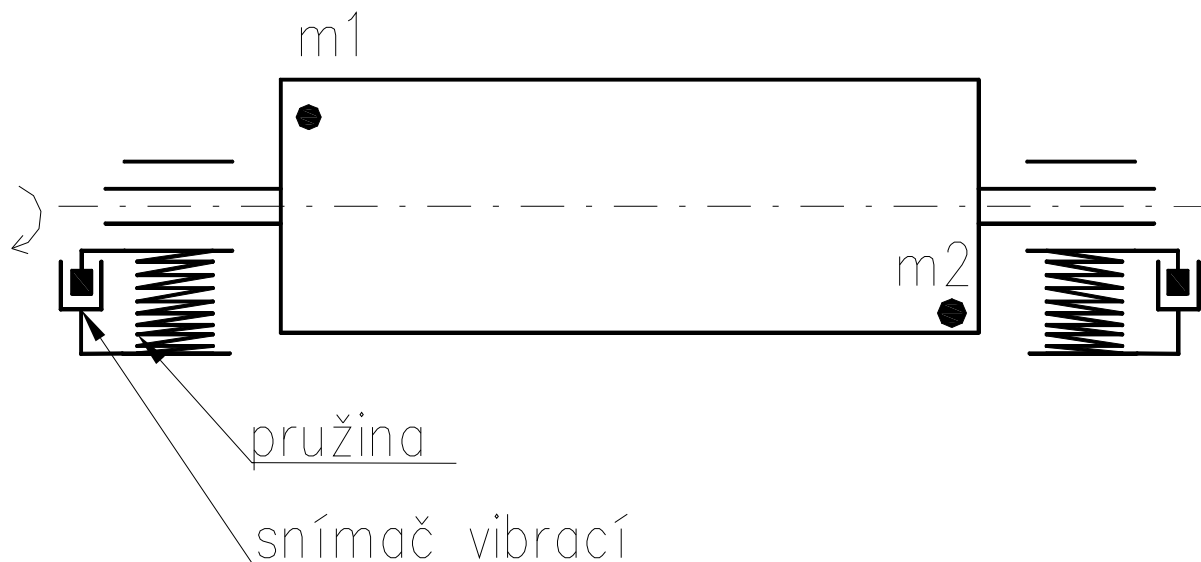
Poznámka: Namísto přidávání závažíček můžeme na opačné straně materiál odebírat, například odvrtáváním.

Tímto způsobem vyvážíme pouze dynamické síly, nikoli momenty. Proto je statické vyvážení použitelné pouze pro součásti tvaru úzkého kotouče. U širších součástí se používá dynamické vyvážení.

Dynamické vyvažování

Používá se u širších součástí, jako jsou klikové hřídele, kola automobilů a podobně. Závažíčka musíme přidávat (nebo odvrtávat materiál) na dvě různá místa součásti. Dynamické vyvažování probíhá za rychlé rotace součásti, kdy se snímají dynamické síly nebo výchylky v obou ložiscích v závislosti na

natočení hřídele. Z těchto hodnot počítač určí velikost a polohu závažíček. Stroj se nazývá vyvažovačka. Takto se vyvažují například kola automobilů.

Na dalším obrázku je detail kola se závažíčkem, různé typy závažíček a vyvažovačka kol automobilů.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam použité literatury

- MARTINÁK, M.: *Kontrola a měření*. Praha: SNTL, 1989. ISBN 80-03-00103-X.
- ŠULC, J.: *Technologická a strojnická měření*. Praha: SNTL, 1982. ISBN 04-214-82.